Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης Λυσιτελείς ρυθμίσεις, ατελείς προσεγγίσεις

Της κυρίας Αρτ. Δ. ΣΑΒΒΙΔΟΥ
Υποψ. Διδ., Μέλους Ειδ. Διδ. Προσ.
Πανεπ. ΝΕΑΠΟΛΙΣ, Πάφος, Δικηγόρου

Τα τρέχοντα τραγικά γεγονότα επί παγκοσμίου, διεθνούς, ευρωπαϊκού και εθνικού επιπέδου, (περιφερειακές πολεμικές συρράξεις, απροσδόκητη μεγάλη αύξηση των εν γένει μεταναστευτικών ροών - και ιδίως προς τα Κράτη - Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης -, προβλήματα εκ περιβαλλοντικών αιτιών κ.ά.), θέτουν επί τάπητος για πολλοστή φορά το περίφημο ζήτημα της προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων εν γένει επί βάσεως καθολικής, ανεξαρτήτως φύλλου, φυλής, εθνικότητας κ.ά. παραμέτρων.

Το όλο ζήτημα προσλαμβάνει ιδιάζουσα σημασία όταν ο μη σεβασμός αυτών των Δικαιωμάτων προέρχεται από μέλη συντεταγμένων πολιτικώς και διεπομένων υπό καθεστώς Διεθνών / Διμερών Συνθηκών Δομών, ως έχει παρατηρηθεί προσφάτως από Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία κάθε άλλο παρά εφήρμοσαν διατάξεις του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κειμένου συνακολουθούντος τις Ενοποιημένες Συνθήκες της Ένωσης.

Σημειώνεται, προ πάσης άλλης αναφοράς στον εν λόγω Χάρτη, ότι σε επί μέρους ρυθμίσεις του είναι εμφανής η επιρροή αντιστοίχων διατάξεων της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, (προκειμένου περί Ελλάδας Ν.Δ. 53 της 19/20 Σεπτεμβρίου 1974 περί κυρώσεως της εν Ρώμη υπογραφείσης Συμβάσεως δια την προάσπισιν των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και των Προσθέτων Πρωτοκόλλων 11 και 14 και προκειμένου περί Κύπρου αντίστοιχος Ν. 32/1962).

Η Σύμβαση έχει υπογραφεί στην Ρώμη την 4η Νοεμβρίου 1950 και αναφέρονται εδώ ενδεικτικώς τα εξής[1]:

Κυρούται και κτάται ισχύν νόμου η εν Ρώμη την 4ην Νοεμβρίου 1950 υπογραφείσα υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης Σύμβασις «διά την Προάσπισιν των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, ως και το Πρόσθετον εις αυτήν Πρωτόκολλον των Παρισίων της 20ης Μαρτίου 1952 (άρθρο πρώτο).

[1] Διατηρείται η γλώσσα των επισήμων κειμένων.

Αι Συμβαλλόμεναι Κυβερνήσεις, μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης·

Έχουσαι υπ' όψιν την Παγκόσμιον Δήλωσιν των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ην διεκήρυξεν η Γενική Συνέλευσις των Ηνωμένων Εθνών την 10ην Δεκεμβρίου 1948.

Έχουσαι υπ' όψιν ότι η Δήλωσις αύτη τείνει εις την εξασφάλισιν της αναγνωρίσεως και την παγκόσμιον και αποτελεσματικήν εφαρμογήν των δικαιωμάτων άτινα αναφέρονται εις αυτήν.

Έχουσαι υπ' όψιν ότι σκοπός του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι η πραγματοποίησις στενοτέρας ενότητος μεταξύ των Μελών αυτού, και ότι εν των μέσων προς επίτευξιν του σκοπού τούτου είναι η προάσπισις και η ανάπτυξις των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών.

Επιβεβαιούσαι την βαθεία αυτών προσήλωσιν εις τας θεμελιώδεις ταύτας ελευθερίας αίτινες αποτελούσι αυτό τούτο το βάθρον της δικαιοσύνης και της ειρήνης εν κόσμω και των οποίων η διατήρησις στηρίζεται ουσιαστικώς επί πολιτικού καθεστώτος αληθώς δημοκρατικού αφ' ενός και αφ' ετέρου, επί κοινής αντιλήψεως και κοινού σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου τα οποία διεκδικούν.

Αποφασισμέναι, όπως ως Κυβερνήσεις Ευρωπαϊκών Κρατών εμπνεόμεναι υπό κοινών ιδεωδών και έχουσαι κοινήν κληρονομίαν πολιτικών παραδόσεων και ιδεωδών σεβασμού της ελευθερίας και του δικαίου, λάβωσι τα πρώτα κατάλληλα μέτρα όπως διασφαλίσωσι την συλλογικήν εγγύησιν ωρισμένων, εκ των αναφερομένων εν τη Παγκοσίω Δηλώσει δικαιωμάτων.

Συνεφώνησαν τα ακόλουθα:

Μέρος 1ον

Δικαιώματα και Ελευθερίες

……

Μέρος 2ον

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

……

Μέρος 3ον

Διάφορες διατάξεις

……

Πρώτον Πρόσθετον Πρωτόκολλον

Παρίσι, 20 Μαρτίου 1952

……

Τέταρτον Πρόσθετον Πρωτόκολλον

Στρασβούργο, 16 Σεπτεμβρίου 1962

……

Εκ τον Πρόσθετον Πρωτόκολλον

Εχει υιοθετηθεί αναδρομικώς από 1ης Μαρτίου 1985 με απόφαση της 28ης Απριλίου 1923, Στρασβούργο

……

Έβδομον Πρόσθετον Πρωτόκολλον

Έχει υιοθετηθεί την 22α Νοεμβρίου 1984, Στρασβούργο, ετέθη σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1988.

……

Δέκατον Τρίτον Πρόσθετον Πρωτόκολλον

Έχει εγκριθεί την 1η Μαΐου 2002, Βίλνιους και ετέθη σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2003.

……

Δέκατο τέταρτον Πρόσθετο Πρωτόκολλον

Έχει υιοθετηθεί την 12η Μαΐου 2004, Στρασβούργο.

……

Υπό την επίνευση, λοιπόν, ρυθμίσεων ως οι αναφερθείσες, ο Χάρτης των Θεμελιωδών, Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι «προϊόν» πολλαπλών διαβουλεύσεων, ενώ η τελική απόφαση των Οικείων Οργάνων της Ένωσης για την σύνταξη του τελικού κειμένου έχει ληφθεί κατά την Διάσκεψη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κολωνίας 3 και 4 Ιουνίου 1999[2].

Τελικώς, το σχετικό κείμενο εγκρίθηκε υπό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης την 7η Δεκεμβρίου 2000 κατά την Σύνοδο της Νίκαιας, ενώ η Συνθήκη της Λισσαβώνας της 13ης Δεκεμβρίου 2007 έχει περιλάβει την ακόλουθη ρύθμιση περί του Χάρτη:

Τελική Πράξη, Η΄ Παράρτημα, Δήλωση σχετικώς με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος έχει νομικώς δεσμευτική ισχύ, επιβεβαιώνει τα θεμελιώδη δικαιώματα, τα οποία διασφαλίζει η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, όπως προκύπτουν από τις συνταγματικές παραδόσεις, οι οποίες είναι κοινές στα Κράτη Μέλη.

Ο Χάρτης περιλαμβάνει σε ένα ενιαίο κείμενο εξ επτά Κεφαλαίων το σύνολο των Πολιτικών, Κοινωνικών και Οικονομικών Δικαιωμάτων

[2] Βλ. σχετικές λεπτομέρειες στο Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, νέα εκδ. Επιστ. Συμβ. Β. ΔΕΛΗΘΕΟΥ, Ελ. ΚΑΒΒΑΔΙΑ. Αθήναι, 2008, σελ. 142 επόμ.

των Πολιτών των Χωρών Μελών της Ένωσης, αλλά και των διαμενόντων εντός της επικρατείας της.

Το Προοίμιο του Χάρτη έχει ως εξής:

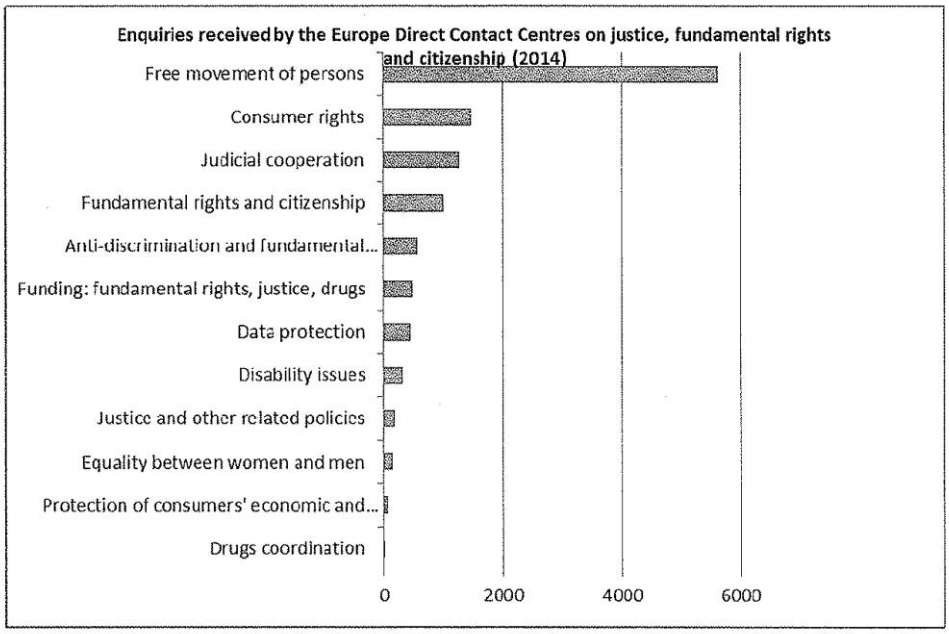
Οι Λαοί της Ευρώπης εγκαθιδρύοντας μεταξύ τους μία διαρκώς στενότερη ένωση, αποφάσισαν να μοιραστούν ένα ειρηνικό μέλλον θεμελιωμένο σε κοινές αξίες.

Η Ένωση, έχοντας επίγνωση της πνευματικής και ηθικής κληρονομίας, εδράζεται στις αδιαίρετες και οικουμενικές αξίες της αξιοπρέπειας του ανθρώπου, της ελευθερίας, της ισότητας και της αλληλεγγύης· ερείδεται στις αρχές της Δημοκρατίας και του Κράτους Δικαίου. Η Ένωση τοποθετεί τον άνθρωπο στην καρδιά της δράσης της, καθιερώνοντας την ιθαγένεια της Ένωσης και δημιουργώντας ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

Η Ένωση συμβάλλει στη διαφύλαξη και την ανάπτυξη αυτών των κοινών αξιών, σεβόμενη την πολυμορφία των πολιτισμών και των παραδόσεων των Λαών της Ευρώπης, καθώς και την εθνική ταυτότητα ων Κρατών Μελών της και την οργάνωση της δημόσιας εξουσίας τους σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Επιδιώκει να προαγάγει ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη και εγγυάται την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων, καθώς και την ελευθερία εγκατάστασης.

Προς τον σκοπό αυτόν, είναι αναγκαίο να ενισχυθεί η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων υπό το πρίσμα της εξέλιξης της κοινωνίας, της κοινωνικής προόδου και των επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων, καθιστώντας τα πιο αντιληπτά σε ένα Χάρτη.

Ο παρών Χάρτης επιβεβαιώνει σεβόμενος τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα της Ένωσης, καθώς και την αρχή της επικουρικότητας, τα δικαιώματα, που απορρέουν, ιδίως από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις και τις διεθνείς υποχρεώσεις των Κρατών Μελών, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, τους Κοινωνικούς Χάρτες που έχουν υιοθετηθεί από την Ένωση και το Συμβούλιο της Ευρώπης, καθώς και από τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Εν προκειμένω, ο Χάρτης θα ερμηνεύεται από τα Δικαστήρια της Ένωσης και των Κρατών Μελών, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των επεξηγήσεων, που καταρτίσθηκαν υπό την εποπτεία του Προεδρείου της Συνέλευσης, που συνέταξε τον Χάρτη και αναπροσαρμόστηκαν υπ' ευθύνη του Προεδρείου της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης.

Source: European Commission

Η απόλαυση των δικαιωμάτων αυτών συνεπάγεται ευθύνες και καθήκοντα έναντι τόσο των τρίτων, όσο κα της Ανθρώπινης Κοινότητας και των μελλοντικών γενεών.

Κατά συνέπεια, η Ένωση αναγνωρίζει τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις αρχές που ορίζονται κατωτέρω.

Τα σχετικά άρθρα, (και τα επ' αυτών σχόλια[3] στερούμενα νομικής ισχύος) έχουν ως εξής:

Ανθρώπινη αξιοπρέπεια

Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη. Πρέπει να είναι σεβαστή και να προστατεύεται (άρθρο 1).

[Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια εκλαμβάνεται ως η βάση των θεμελιωδών Δικαιωμάτων, κατοχυρώνεται δε και υπό της Οικουμενικής Διακηρύξεως των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του έτους 1948: η αξιοπρέπεια αποτελεί το θεμέλιο της Ελευθερίας της Δικαιοσύνης και της Ειρήνης στον κόσμο].

Συνεχίζεται...

[3] Βλ. άλλα στοιχεία στο: ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΜΥΝΤΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ: Η Ενσωμάτωση του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, Προλεγόμενα υπό Γεωργ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, Αθήνα, 2003.